

انتخاب مساله و بيان فرضيه

تعیین و تدوین مسئله

- اولین فعالیت در هر پژوهشی **انتخاب مسئله** است و اصولاً پژوهش با مسئله آغاز می‌شود.
- جان دیویی اولین مرحله هر پژوهش را **احساس مشکل** می‌داند.
- انتخاب مسئله و بیان آن یکی از جنبه‌های عمده پژوهش علمی است زیرا برای حل یک مسئله، اول باید آن را **دقیقاً شناخت** و سپس اقدام به بیان آن کرد. بنابراین توجه داشت «انتخاب مسئله و بیان آن» مرحله‌ای از پژوهش نیست که به آسانی بتوان از آن گذشت.
- **بخش عمده وقت محقق صرف تفکر و ارزشیابی عقاید مطرح شده درباره مسئله پژوهش می‌شود.**

تعیین و تدوین مسئله

دالن (۱۹۷۳) چهار نوع اشتباه هنگام انتخاب مسئله

۱. انتخاب شتابزده بدون تحلیل جنبه‌های مختلف آن

۲. انتخاب بدون مطالعه منابع مربوط به موضوع مورد تحقیق

۳. مشخص کردن روش اجرای تحقیق قبل از انتخاب مسئله پژوهشی

۴. توصیف به صورت کلی به جای تعریف دقیق و روشن مفاهیم موجود در مسئله

مسئله یک جمله **سئوالی یا استفهامی** است

چه رابطهای بین دو یا چند متغیر وجود دارد؟ پاسخ این سؤال فعالیتهای پژوهشی را ممکن میسازد.

احساس مشکل ← محدود کردن مسئله

برای یافتن حقیقت و یا حل یک مسئله تا آنجا که ممکن است مسئله را بایستی محدود کرد

محدود کردن مسئله

- آیا مسئله کاملاً روشن است؟
- آیا مفاهیم موجود در مسئله دقیقاً تعیین و تعریف شده‌اند؟
- آیا توانایی و مهارت لازم برای انجام پژوهش وجود دارد؟
- آیا چارچوب نظری برای این مسئله فراهم شده است؟
- ✓ گاهی بخاطر مسائل اقتصادی و زمان
- ✓ سؤال پژوهشی نباید خیلی محدود باشد به نحوی که تبدیل به یک سؤال پیش پا افتاده و بی‌معنایی شود.

چه موقع یک مساله خیلی گسترده یا خیلی محدود است؟

مساله بیش از اندازه محدود است اگر:

خیلی کم درباره آن مقاله یا نوشته پیدا کنید

متوجه شوید که می‌توانید خیلی کم درباره آن نظریه پردازی کنید یا بنویسید

مساله بیش از اندازه گسترده است اگر:

– منابع خیلی زیاد و اطلاعات خیلی زیاد وجود دارد. بیش از مقداری که بتوانید همه آنها را بررسی کنید.

– درباره آن خیلی بیش تر از مقدار خواسته شده از شما می‌توانید بنویسید.

– موضوع شما را به جهت های بسیاری هدایت می‌کند که خیلی سخت است همه این اطلاعات مختلف را با هم ترکیب کرد.

منبع:

<https://library.onu.edu/c.php?g=۸۵۷۰۳۶&p=۶۱۳۹۶۵۴>

عواملی که مسئله را به وجود آورده‌اند

- جمع‌آوری واقعیهایی را که با مسائل رابطه داشته باشند
- تعیین رابطه واقعیهای جمع‌آوری شده، با مسئله مورد نظر
- ترسیم روابط بین واقعیهای جمع‌آوری شده
- تعیین و تبیین راه‌حلهای ممکن با توجه به مراحل فوق .
- تعیین وجود رابطه بین تبیینها از طریق مشاهده و تجزیه تحلیل
- ترسیم همبستگی بین تبیینها.
- ترسیم روابط بین تبیینها و واقعیتها
- مورد سؤال قراردادن مفروضات اساسی تجزیه و تحلیل مسئله

ملاکهای ارزشیابی مسئله

متناسب با ویژگیهای پژوهشگر باشد:

- علاقمندی پژوهشگر (انتخاب مسئله‌ای می‌شود که حل آن برای پژوهشگر اهمیت دارد)
- بضاعت علمی و عملی لازم برای حل این مسئله
- توانایی جمع‌آوری اطلاعات برای پاسخگویی به مسئله
- روشها و وسایل مناسب برای جمع‌آوری اطلاعات
- امکانات مالی برای حل مسئله
- صبر و شکیبایی لازم
- مدت زمان معینی برای پاسخ دادن به مسئله پژوهشی

فرضیه

- انتخاب و تعیین مسئله ← بیان فرضیه پژوهشی
- راه حل پیشنهادی پژوهشگر برای حل مسئله
- ابزار نیرومند مرتبط کردن نظریه ↔ مشاهده
- یک قضیه شرطی یا فرضی است که تأیید یا رد آن باید بر اساس سازگاری مفاهیم آن و به استناد شواهد تجربی و دانش گذشته آزمایش شود.
- راهنمای پژوهش در انتخاب روش اجرای پژوهش، طرح و نحوه تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده
- معمولاً اول فرضیه بعد جمع‌آوری اطلاعات (تعیین کوتاهترین راه گردآوری اطلاعات توسط فرضیه)

انواع فرضیه

- هدف از آزمودن فرضیه تعیین احتمال حمایت آن توسط واقعیت است.
- تأیید یک فرضیه آزمایشی و نسبی است. تأیید با اثبات متفاوت است.

۱ – **فرضیه پژوهشی (تحقیقی):** عبارت یا جمله‌ای که رابطه بین دو متغیر را به صورت دقیق و روشن بیان کند. این نوع فرضیه در واقع نشان دهنده انتظارات پژوهشگر در زمینه روابط بین متغیرهای پژوهشی است.

۲ – **فرضیه آماری:** فرضیه آماری بیان دوباره فرضیه پژوهشی است به شکلی که توسط فنون آماری قابل آزمون باشد.

انواع فرضیه – فرضیه تحقیقی

در صورتی که حدس پژوهشگر این باشد که بین گروه‌ها تفاوت وجود دارد یا بین متغیرها رابطه وجود دارد، فرضیه تحقیقی می‌تواند به یکی از دو صورت زیر بیان شود:

الف) فرضیه جهت دار (مثبت یا منفی، مستقیم یا معکوس)

مثال: درآمد بالاتر با شادکامی بالاتر ارتباط مستقیم دارد

اضطراب با پیشرفت تحصیلی رابطه معکوس دارد

ب) فرضیه بدون جهت

مثال: رضایت شغلی کارکنانی که بازخورد دریافت می‌کنند با آن‌هایی که بازخورد دریافت نمی‌کنند متفاوت است

درآمد و شادکامی با یکدیگر به شکلی ارتباط دارند (نمی‌دانیم مثبت یا منفی)

انواع فرضیه - فرضیه آماری

- فرضیه آماری به دو نوع تقسیم می‌شود:

الف- فرض صفر (**null hypothesis**)

ب- فرض خلاف (**alternative hypothesis**)

- چون به دست آوردن حمایت دقیق و روشن برای یک فرضیه بسیار دشوار است. بنابراین در آمار به جای آن که مستقیم فرضیه را آزمون کنیم، با حالت انکار یا نفی آن شروع می‌کنیم.
- حالت نفی یا عدم اختلاف یک فرضیه **فرض صفر** نامیده می‌شود.
- ✓ این فرض در حقیقت یک فرض آماری است که به منظور برآورد پارامتر به کار برده می‌شود هدف از آزمونهای آماری رد یا تأیید فرض است.
- حالت وجود ارتباط یا اختلاف یک فرضیه **فرض خلاف** نامیده می‌شود.